

HISTORIA

ELS DARRERS CENT ANYS A TAVERTET III

Per la festa major es veu que ja era tradició que vinguessin cada any els de la colla de St. Feliu de Pa llarols, carregats amb els instruments a l'esque- na durant quatre hores de camí, per animar la fes- ta amb la ballada típica de sardanes. Els meus pares tenien el record de quan es ballava el "ball pla" i els rigordons.

En les altres assenyalades de l'any també es feien ballades amb un instru- ment molt rústic, sem- blant a una gaita gallega, anomenat "cornamussa",

a ballar el jovent.

Més endavant, ja des del meu record, com en els altres pobles veïns, ja es llogava un manubri, amb el qual es veien ballades totes les festes i així el jovent es podia divertir al poble mateix.

Qui pogués veure ara ba- llar a Tavertet el "ball pla" o sentir-hi la corna- mussa!

També hi havia hagut un grup que ballava el "ball dels bastons", del qual era cap i mestre el pro- pietari de Subiranes.

I ja que parlo d'aquest

cantessin més alt o més baix, les deixava que sor- tissin soles al bosc i, quan li semblava, els feia un sol xiulet i totes torna- ven al gabiot.

Parlant de música, tam- bé cal esmentar la gran habilitat del conegut fer- rer Jep en fer lluitts "re- picons"; amb les notes de les quatre campanes fins i tot era capaç de tocar- hi la marxa reial.

Puc també narrar alguns esdeveniments de la guer- ra carlina. Es conta que, estant la tropa del rei a Tavertet, fou avisada que els carlins pujaven de Sau en gran nombre; tot seguit corregueren a fer-los front, engegant grans pe- dres grau avall, a més de fer foc amb els terribles trabucs, obligant a l'ene- mic a parapetar-se als camps del Bruguer de Sau des d'on intentaren inutil- lment abatre l'enemic que des del cim dels cingles, benguardat, di sparava a tret segur, obligant a la força carlina a refugiar- se pels afraus de Sant Jo- an de Fàbregues i Tarós.

No és rar encara, treba- llant pels camps, trobar alguna bala de trabuc que es diu podria ser d'aquell combat.

El fet que vaig a contar a- ra és ben real, puix que

El jovent ballant a la plaça. Aproximadament 1920-24.

i que consistia en una pell sencera de cabra, a la qual s'havia acoblat un grall. Amb aquest instru- ment feien la música per

propietari, també se'n recorda la tàctica que te- nia per a ensenyar a can- tar les perdius; fins l'o- beïen quan ell deia que

el recordava el meu pare i més d'un cop ens l'havia explicat. Estant els carlins a l'hortal tranquil·lament jugant a cartes i bevent, a un minyó d'uns cinc o sis anys se li ocorregué de pujar al campanar i posar-se a tocar la campana. No fou pos l'esverament dels distrets carlins; puix que pensaven que tocaven a some- tent; estorats empunyaren els mortífers trabucs i sortiren corrent escampats per tot el poble, i no fou poca la sorpresa en trobar-se amb el vailet baixant del campanar satisfet d'haver tocat una bona estona la campana sense saber que l'esperava, puix que aquells homes, greument molestats per tan greu -encara que innocent- acudit, no pogueren menys que, després de fer-li greus advertiments, donar-li un parell de surres al cul i tornar, ja tranquils, a l'hostal altra volta.

Un altre fet que visqué també el meu pare, als finals de la guerra carlina, fou el següent: Havent cuit la seva mare una ollada de trumfes per dinar tota la família, tot de cop es presentà un esquadró de tropa dient que tenien molta gana i que volien menjar; la bona dona els contestà que sols tenis aquelles trumfes i que la canalla, menuts de pocs anys, no podien pas quedar sense menjar. Aquells soldats, mostrant-se pacífics, però famolencs, contestaren que la canalla podia menjar amb ells. Així ho feren; pujaren a dalt la

sala, s'assegueren a terra tot fent rotllo amb els marrecs i, amb una cullera de fusta cada un, menjaren aquella vianda i tots quedaren tips i contents. No cal dir que fou una vivència del meu pare que jamai s'esborraria de la seva memòria, ja que més d'un cop ens l'havia contat.

Fent referència al que he recordat en un altre lloc en tocant a l'ús dels "caloners", vull aclarir que encara molta gent de la contrada, quan veuen una persona molt prima, diuen "aquell està sec com un caloner", sense saber d'on ve la frase; puix que com ja quedava dit, els caloners eren uns tronquets de boix, ja secs, que es feien torrar al forn i es feien servir de llumenera; encara algunes famílies mancades de recursos, ja ben entrat el present segle, en feien ús. No puc deixar de recordar la manera com molts fumadors s'espabilaven per a poder fumar i com tenien cura del tabac. No sempre els rals arribaven per a poder anar a l'estanc; cadascun es plantava unes quantes plantes de tabac borrrut fos a l'hort o a alguna corbonera, ja que més d'una vegada els carrabiners donaven alguna passada i sovint havien arreplegat algun descuidat. Un cop assaonat el tabac, el collien i el feien fermentar amb les seves traces i després alguns el picaven a punt de fer el cigar o ficar-lo a la pipa; però d'altres, per estalviar la petaca, en feien uns manadets de fulles

lligades amb un fil i, quan volien fer el cigar, amb el ganivet de què se servien per rascar el foguer d'encerdre l'esca, tallaven el tros necessari per al cigar o per a emplenar la pipa i l'engrunaven al pla de la mà. D'aquell manat de fulles de tabac, com que el treballaven amb el ganivet, en deien el tall o tai. Ben curiosa era l'anècdota que moltes vegades havia sentit contar d'un fangador que mentre fangava, tot d'un cop se li presentà l'amo i li digué: "on tens el tai, noi? I ell contestà: "a la butxaca"; però no era pas el que li volia dir l'amo, sinó que tot bon fangador portava el tall de la fangada ben net de terrossos, i aquell bon xicot excusà l'advertència de l'amo amb el tall del tabac.

La guerra carlina, en certs moments deuria semblar-se al que avui anomenem guerra de guerrilles, puix que, segons es contava, sempre procuraven de no entrar en combat, de manera que semblava que jugaven al "cuit", ja que quan els carlins es trobaven a Tàrradetes i les forces del Rei als pobles veïns, uns o altres fugien, esmunyint-se per on podien sense ser vistos.

Es conta que una vegada estaven els carlins a Tàrradetes i els convenia passar cap a Olot i, sabent que la tropa es trobava a Cantoni i Rupit, amb possibles llocs de guàrdia per entremig, agafaren uns homes dels qui tenien

més confiança i, després de fer-los moltes amenaces i advertiments, se'ls endugueren de guies. Aquests explicaven que quan passaven pel pla d'Ar dura, prop de Cantonigròs, on sabien que hi havia bar

ricades per a fer resistència (crec que encara se'n trobarien restes), ordenaren gran silenci al mateix temps que embolicaven amb papers els peus dels cavalls, per no fer soroll amb les ferradures

i així pogueren passar la collada del Bach sense ser sentits, podent així fer la seva via sense dificultats.

JORDI SANGLAS.

ECOLOGIA

els mapes de la chevron.

Hem pogut aconseguir uns mapes que es van pendre a tècnics de la companyia americana CHEVRON mentre realitzaven prospeccions a la recerca d'urani aprop de Vilalleons, uns quants mesos avans de l'estiu.

Aquests mapes són geològics i han estat confeccionats per tècnics de la CHEVRON, i tenen totes les anotacions en anglès. Aquí comentarem el contingut de dos d'aquests mapes, que resumeixen bastant bé la situació actual. Com que els mapes són en colors i a més són molt grans, no ha sigut gaire fàcil reproduir-los en blanc i negre i reduïts, així que perdoneu

la falta de qualitat. També seria interessant que avans de llegir aquest article vos llegeu l'article sobre l'urani que hi ha al nº0 d'ELS CINGLES, (Gener 1979), per fer vos una mica més d'idea.

Uns tècnics en geologia han estudiat el contingut dels mapes i han tret les següents interpretacions:

El nº1 és un planell geològic general a petita escala de la zona de Vic (esc. 1:10000) Abarca una zona limitada al N per Olot, al Sud per Martorell, al E per Girona, i al O per Calf. Duu una data molt recent, febrer de 1979, per lo que podríem ésser una síntesi

d'altres mapes realitzats amb anterioritat i que podrien coincidir amb les quadricules en que està dividit. Hi trobem indicada la geologia de la zona a grans trets, així com la anomalia radioactiva (zona on es troba l'urani) més important, situada a la zona est de Vic, i que està representada per un traçat negre intens que va desde Centelles fins al Nor-Est d'Amor. També hi han anotacions en llapis (que no veureu) d'altres dues zones on també han trobat Urani: una localitzada entre Gironella i Olost, seguint la carretera a Vic, i una altra localitzada entre Amer, Santa coloma de